

NUORTEN POLITIikka- KOULU

OPETUSMATERIAALI

SITRA

OULU | *Sivistys- ja
kulttuuripalvelut*

ISBN 978-952-7094-54-9

1. painos (sid.)

Kirjan tekijät: Marjut Lehtonen, Noora Mäkinen ja Anna Suorsa,
Nuorten politiikkakoulu -hanke

Nimi: Nuorten politiikkakoulu -opetusmateriaali

Graafinen suunnittelu: Marjut Lehtonen, Nuorten politiikkakoulu ja
Noora Pesonen, Monetra Oulu Oy, Painatuspalvelut

Painopaikka: Monetra Oulu Oy, Painatuspalvelut, 2021

Julkaisuvuosi: 2021

Kuvat: Canva®

Sisältö

Alkusanat.....	4
Nuorten politiikkakoulu.....	5
Mitä vaikuttaminen ja osallisuus on.....	6
Osallisuus ja vaikuttaminen opetussuunnitelmassa.....	8
Nuorten politiikkakoulu käytännössä.....	10
Työpajat.....	11
Päättjävierailut.....	16
Sanasto.....	18
Lähteet.....	19
Liitteet.....	20

Alkusanat

Tämä demokratiakasvatuksen tueksi koottu materiaali on tarkoitettu opettajille, nuorisotyöntekijöille sekä muille nuorten kanssa työskenteleville tai muuten aiheesta kiinnostuneille. Materiaalia voi hyödyntää opetuksessa opetuskokonaisuuden tukena. Kaikki materiaalissa esitellyt toiminnot, työpajat ja vierailut voidaan toteuttaa kouluissa, nuorisotiloilla, nuorten vaikuttajaryhmissä tai muissa nuorten ryhmissä. Materiaalin työpajat on suunniteltu toteutettavaksi ryhmässä, mutta aiheita voi hyödyntää myös nuoren kanssa yksilötyössä.

Tekijät

Tämän demokratiakasvatusmateriaalin ovat koonneet Nuorten politiikkakoulun projektityöntekijät Marjut Lehtonen ja Noora Mäkinen. Hankkeen tutkija Anna Suorsa on antanut omia tutkijan havaintojaan ja tuloksiaan käytettäväksi.

Marjut Lehtonen

projektityöntekijä, erityisopettaja KM.

Noora Mäkinen

projektityöntekijä, yhteisöpedagogi (AMK)

Anna Suorsa

tutkija, yliopistonlehtori, FT

Nuorten politiikkakoulu

Nuorten politiikkakoulu on Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran ja Oulun kaupungin rahoittama hanke (2/2020 – 3/2021), jonka yhtenä tavoitteena on ollut saada nuoret innostumaan vaikuttamisesta sekä saamaan niitä olennaisia tietoja ja taitoja, joita tarvitaan vaikuttamiseen ja yhteiskunnassa toimimiseen.

Hankkeessa on ollut kolme painopistettä: sukupolvien välinen oppiminen, nuorten yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen vahvistaminen sekä nuorten demokratiakasvatuksen tukeminen ja syventäminen. Toiminta on suunniteltu ja sitä on kehitetty hankkeen aikana nuorten, kaupungin työntekijöiden ja luottamushenkilöiden yhteistyönä.

Tavoite

Nuorten politiikkakoulun tavoitteena on ollut vahvistaa nuorten osallisuusvalmiuksia sekä yhteiskunnallisia tietoja ja taitoja sekä löytää nuorille mielekkäitä osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja. Hankkeessa on rohkaistu nuoria tuomaan epäkohtia esille ja mahdollistettu löytämään niihin ratkaisuja. Hankkeen myötä nuoret tietävät miten ottaa kantaa yhteiskunnallisiin asioihin ja heillä on siihen rohkeutta. Hankkeessa on haluttu lisätä sekä syventää vuorovaikutusta päättäjien ja nuorten välillä ja

näin ollen edistää sukupolvien välistä oppimista. Nuoret oppivat aikuisilta ja aikuiset nuorilta. Hankkeen tavoitteena on myös parantaa lasten ja nuorten kanssa työskentelevien demokratiakasvatustaitoja.

Demokratiakokeilut 2020

Demokratiakokeilut 2020 on osa Sitran Kansanvallan peruskorjaus -hanketta. Demokratiakokeilujen tavoitteena on löytää erilaisia demokratiaa vahvistavia innovatiivisia ja sektorirajat ylittäviä yhteishankkeita, joilla edistetään demokraattista osallisuutta, osallistumista ja vuoropuhelua. Oulussa toteutettu Nuorten politiikkakoulu -hanke on yksi Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran rahoittamista Demokratiakokeilut 2020 -hankkeista.

Tutkimus tukena

Nuorten politiikkakoulun aikana on tehty tutkimusta, jonka tuloksena saadaan uutta tieteellistä tietoa nuorten osallisuudesta ja osallistumisen mahdollisuuksista erilaisen vuorovaikutukseen ja ihmisten väliin kohtaamisiin perustuvien tapaamisten ja tapahtumien yhteydessä. Lisäksi tutkimuksella saadaan tietoa siitä, miten nuoret itse luovat osallistumisen paikkoja ja miten aktiivisella vaikuttamisella nuorten osallistumista ja osallisuutta voidaan lisätä.

Mitä vaikuttaminen ja osallisuus on

Osallisuuden ja vaikuttamisen käsitteitä käytetään usein puhuttaessa lasten ja nuorten asemasta yhteiskunnassa ja päätöksenteossa. Osallisuus voidaan määrittellä yksilön tarpeena ja mahdollisuutena kuulua oman elämän kannalta merkityksellisiin yhteisöihin ja vaikuttaa näissä yhteisöissä. Osallisuus on paitsi yksilön, myös yhteisön ja yhteiskunnan asia. Lasten ja nuorten osallisuudesta puhuttaessa on siksi tarkasteltava paitsi yksilöiden osallisuuden tarpeita ja kokemuksia, myös sitä, miten yhteiskunnassa toimivat aikuiset tätä osallisuutta tukevat. Osallisuuden tukeminen voi tapahtua sekä jokapäiväisen toiminnan tasolla että luoden rakenteita, joissa vaikuttaminen on mahdollista.

Osallisuuden lähtökohtana on käsitys ihmisestä aktiivisena toimijana omassa elämässään ja elämänsä ympäristöissä (Suorsa & Huotari, 2014). Ihminen on yhteisöllinen olento, joka elää ja toimii jatkuvassa vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristönsä kanssa. Tässä vuorovaikutuksessa ihminen kehittyy jatkuvasti ja samalla kehittää ympäristöään väistämättä toimintansa kautta (Gadamer, 2004). Ihminen siis osallistuu aina ympäristönsä muuttamiseen, joko aktiivisesti valintoja tehden tai passiivisesti eläen omissa rutiineissaan. Lapset ja nuoretkin toteuttavat omaa osallisuuttaan toimiessaan osana omia yhteisöjään, perheessä, koulussa, harrastuksissa ja laajemmin yhteiskunnassa (Golombek, 2006). Osallisuus on osallistumista yhteisen ympäristön kehittämiseen yksilön kannalta merkityksellisellä tavalla. Osallisuuteen liittyy tiiviisti siis yksilön vaikuttaminen omiin olosuhteisiinsa. (Dreier, 2011.) Osallisuus käsitteenä kuitenkin kytkeytyy erilaisiin eettisiin lähtökohtiin, joiden avulla osallisena oleminen voidaan nähdä vastuullisuutena ja yhteisöä rakentavana

voimana. Osallinen ihminen ottaa vastuuta paitsi omasta toiminnastaan ja sitoutuu yhteisten asioiden parantamiseen, myös huolehtii ja kantaa vastuun yhteisöstään. (Kiilakoski 2007, 12–14.)

Osallisuutta voidaan tarkastella myös yksilön ja yhteiskunnan suhteen kautta: yksilöllä on oikeus omaan identiteettiin sekä arvokkuuteen osana perhettä, yhteisöä tai jotain muuta vastaavaa ryhmää. Yhteiskunnan on puolestaan annettava tähän mahdollisuus ja luotava puitteet vaikuttavaan osallistumiseen. (Kiilakoski, 2007.) Osallisuus on siis sekä yksilön kokemus että yhteiskunnan tila. Vaikuttaminen puolestaan nähdään yleensä tietoisena olosuhteiden muuttamisena, johon osallisuus antaa mahdollisuuden. Olennaista on, että ihmiset ovat osallisina yhteiskunnan prosesseissa siten, että he eivät ainoastaan saa kokemusta osallisuudesta, vaan heidän toimintansa nähdään lähtökohtaisesti vaikuttavana (Dreier, 2011). Osallisuus voidaankin määrittellä demokraattisessa yhteiskunnassa vaikuttamisen kautta lasten ja nuorten mahdollisuuksina olla osallistuva ja aktiivinen kansalainen, esittää näkemyksiään yhteisöissään ja koko yhteiskunnassa osallistuen heitä koskevien asioiden käsittelyyn ja päätöksentekoon (Alanko 2013, 43).

Osallisuus ja vaikuttaminen ovatkin laajoja käsitteitä, joita saatetaan käyttää myös väärissä merkityksissä (Kiilakoski, Gretschel & Nivala, 2012; Rytioja & Kallio, 2018). Näennäisosallisuudella viitataan sellaiseen osallisuuteen, jossa nuorille annetaan kyllä mahdollisuuksia osallistua keskusteluihin tai päätöksentekoprosesseihin, vaikka sillä ei olekaan mitään merkitystä lopullisiin päätöksiin (Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012, 14). Tällöin voidaan tarjota

hetkellisesti osallisuuden kokemuksiä, mutta pitkällä tähtäimellä tällainen toiminta rapauttaa luottamusta ja eriyttää nuoria yhteiskunnallisista prosesseista (Lepola & Kokko, 2015). Myöskään esimerkiksi se, että kuntaan luodaan erilaisia nuorten kuulemisjärjestelmiä, ei yksinään riitä — nuorten on koettava, että heitä arvostetaan ja että heidän mielipiteillään on todella vaikutusta (Kiilakoski, 2007).

Osallisuuden toteutuminen ja tukeminen yhteiskunnassa

Lasten ja nuorten osallisuuden toteutumista ja tukemista on viime vuosikymmeninä pohdittu paljon. Demokratiakasvatuksella on pyritty antamaan lapsille ja nuorille tietoja ja taitoja, joita tarvitaan yhteiskuntaan osallistumiseen. Nuorten osallisuuden tukeminen voikin lähteä siitä, että heidät saadaan tietoisiksi omista oikeuksistaan ja vaatimaan toimintaa näiden oikeuksien toteutumiseksi (Hart, 1997). Suomessa on myös kehitetty toimintatapoja ja rakenteita, joilla nuoria on otettu mukaan päätöksentekoon erilaisin kuulemismenettelyin ja kehittämällä mm. nuorisovaltuustotoimintaa ja alueellisia osallisuusryhmiä (Lepola & Kokko, 2015). Tällaiset toimet lähtevät edellä mainitusta osallisuuden ajatuksista: nuorilla on olemassa luontainen halu ymmärtää ympärillä olevaa maailmaa ja vaikuttaa siihen, ja aikuisten tulee löytää tapoja, joilla kannustaa nuoria kehittämään ympäristöään (Hart, 1997).

Nuorten osallistumista yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan lähestyä kahdesta näkökulmasta: virallisten demokraattisten instituutioiden ja rakenteiden kautta, tai kiinnittämällä huomiota nuorten omiin, usein epävirallisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin (Lepola & Kokko, 2015). Lapset ja nuoret ovat oman elämänsä ja elinpiirinsä parhaita asiantuntijoita, joten kehittämällä keskustelun ja vaikuttamisen kanavia saadaan heillä oleva osaaminen ja tieto parhaiten koko yhteiskunnan käyttöön. Osallisuuden tukeminen voidaankin nähdä niin, että lasta ja

nuorta kuunnellaan ja hänen mielipiteensä otetaan huomioon päätöksenteon eri vaiheissa (Pajulammi 2014, 141–142). Nuorille voidaan siis luoda erilaisia demokraattiseen päätöksentekoon kiinnittyviä osallistumisen muotoja, kuten nuorisovaltuustot, muut vaikuttaja- tai osallisuusryhmät ja oppilaskuntatoiminta. Nuorten ääntä päätöksenteossa vahvistetaan myös luomalla päätöksentekoprosesseihin menetelmiä, joissa nuorten näkemyksiä kuullaan ennen päätösten tekemistä.

Monet nuoret kokevat kuitenkin viralliset päätöksentekorakenteet etäisiksi ja itselleen vieraisiksi. Nuoret voivatkin omasta mielestään vaikuttaa usein parhaiten omilla arjen valinnoillaan esimerkiksi ostospäätösten kautta tai käyttämällä sosiaalisen median kanavia omien näkemystensä esiintuomiseen. (Lepola & Kokko, 2015.) Lepolan ja Kokon (2015) tutkimus suomalaisten nuorten vaikuttamisen mahdollisuuksista osoittikin, että nuorten yleisin vaikuttamisen muoto oli aloitteen, vetoituksen tai adressin allekirjoittaminen. Toiseksi yleisin oli äänestäminen ja kolmanneksi yleisin sosiaalisen median tai internetin kautta yhteiskunnallisten teemojen käsitteleminen. Myös mm. oma taiteellinen toiminta, osallistuminen keskusteluihin, vapaaehtois- ja järjestötyö sekä kouluttautuminen koettiin hyviksi tavoiksi vaikuttaa yhteiskunnassa. Sen sijaan nuoret kokivat usein, että heidän on vaikea vaikuttaa varsinaiseen poliittiseen päätöksentekoon (Lepola & Kokko, 2015).

Tässä oppimateriaalissa esitellyt menetelmät pohjautuvat tälle varsin moninlaiselle ja laajasti käsitetylle näkemykselle osallisuudesta ja vaikuttamisesta. Nuorten politiikkakoulun kehittämät menetelmät auttavat nuoria näkemään mahdollisuutensa toimia yhteiskunnassa tehden valintoja, vaikuttaen yhteiskunnan prosesseihin, ilmaisten itseään, sekä saaden tietoa, apua ja tukea tarvittaessa (Thomas, 2007). Nuorten osallisuutta tukevaa toimintaa suunniteltaessa on otettava huomioon,

miten nämä ulottuvuudet toteutuvat ja nähtävä vaikuttaminen laaja-alaisesti sekä virallisissa että epävirallisissa rakenteissa toimimisena. Nuorten politiikkakoulun perustana on myös ajatus, että osallisuutta voidaan kehittää nuorten ja muiden toimijoiden välisen vuorovaikutuksen edistämisen kautta. Tällöin olennaista on, minkälaisia toiminnan ja vuorovaikutuksen paikkoja nuorille kehittyy ja miten nuoret näissä vuorovaikutuksen paikoissa toimivat. Lisäksi tärkeätä on, miten nuoret ja päätöksentekijät kohtaavat erilaisissa arjen ja virallisen päätöksentekemisen ympäristöissä. Olennaista nuorten vaikuttamismahdollisuuksien tukemisessa on myöskin olla valmis olemassa olevan tilan ja rakenteiden haastamiseen ja muuttamiseen.

Osallisuus ja vaikuttaminen opetussuunnitelmassa

Opetussuunnitelman perusteissa (2014) puhutaan arvokasvatuksen merkityksestä ja sen korostumisesta maailmassa, jossa tiedon määrä on valtavaa ja sosiaalinen media sekä vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Opetussuunnitelmassa puhutaan arvokeskustelusta, jonka tavoitteena on ohjata oppilaat tunnistamaan sekä nimeämään kohtamiaan arvoja sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Opetuksen tarkoituksena on saada oppilas kehittämään omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja yhteistyö luovat turvallisuutta sekä edistävät oppilaiden hyvinvointia. Keskeistä on, että koulun henkilöstö suhtautuu avoimesti ja kunnioittaen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin sekä kasvatusnäkemyskäsityksiin. Nämä erilaiset näkemykset toimivat siten rakentavan vuorovaikutuksen perustana. (OPS 2014, 15)

Perusopetuksen tarkoitus on tukea oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyteen ja kauneuteen

sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan (OPS 2014, 15). Opetussuunnitelman mukaan sivistykseen kuuluu keskeisesti taito käsitellä erilaisia ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee opetussuunnitelmassa yksilön ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella (OPS 2014, 16). Sivistys näkyy ihmisten tavassa suhtautua itseensä, muihin, ympäristöön ja tietoon sekä tapaan ja tahtoon toimia. Ihminen, joka on sivistynyt, pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä sekä ympäristöä arvostaen. Sivistynyt ihminen osaa käyttää saamaansa tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu vahvasti myös pyrkimys itsesäätelyyn ja vastuunottamiseen. Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle, joka ohjaa niiden puolustamiseen sekä ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa sekä aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Perusopetusta kehitetään jatkuvasti tasa-arvon sekä laajan

yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan. Opetuksen tarkoitus on edistää omalta osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. (OPS 2014, 16)

Nuorten politiikkakoulu on laaja-alainen kokonaisuus, mutta jos se pitäisi sijoittaa yhden oppiaineen alle, se olisi luontevinta laittaa osaksi yhteiskuntaopin kokonaisuutta. Oppiaineena yhteiskuntaopin tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Aikuisen tehtävänä on ohjata oppilaita toimimaan yhteiskunnassa, jossa erilaisuutta ymmärretään, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioitetaan demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen keskeinen tehtävä on antaa nuorelle perusteet siihen, kuinka yhteiskunta toimii ja kuinka kansalaisena hän voi itse vaikuttaa. Lisäksi tärkeää on rohkaista nuorta kehittymään oma-aloitteiseksi yhteiskunnan jäseneksi. (OPS, 2014)

Yhteiskuntaopin opetuksessa sekä nuorten politiikkakoulussa tavoitteena on ohjata nuoret seuraamaan ajankohtaista politiikkaa sekä muita ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia. Keskeistä on, että nuori oppii ymmärtämään yhteiskunnassa tapahtuvien muutoksien merkityksen omaan elämäänsä. Tärkeää on oppia hankkimaan sekä arvioimaan esimerkiksi eri medioiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan saamaansa tietoa kohtaamissaan tilanteissa. Nuoria tulee kannustaa osallistumaan ja toimimaan rakentavasti sekä aktiivisesti eri tilanteissa. Nuoria ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tulee tehdä eri vaihtoehtojen välillä tarkoituksena löytää yhteisymmärrys. (OPS, 2014)

Nuorten politiikkakoulussa paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan sekä oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin, kuten siihen, millä keinoilla nuori voi itse vaikuttaa omaan ympäristöönsä. Sisällöissä käsitellään muun muassa yhteiskunnan rakenteita sekä vallankäyttöä. Poliitik-

kakoulun työpajoissa pohditaan, kuinka mielipiteet ja ideat muuttuvat yksilön, eri järjestöjen, median sekä päättäjien kautta konkreettiseksi. Sekä työpajoissa että Nuorten politiikkakoulun julkaisemassa Näin voi vaikuttaa -oppaassa tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin sekä keinoihin. Harjoittelemme yhteiskunnallisessa osallistumisessa tarvittavia taitoja ja kouluvierailujen avulla luomme aktiivisia, vastuullisia ja rakentavia tilanteita vaikuttamiselle yhteistyössä kaupungin päättäjien sekä nuorisovaltuuston kanssa.

Opetussuunnitelman mukaan on tärkeää saada nuori huomaamaan omat vaikuttamisen mahdollisuutensa yhteiskunnassa ja ymmärtää yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella sekä kansainvälisellä tasolla. Nuorta tulee kannustaa toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöään kehittävänä kansalaisena, sillä jokaisen mielipiteellä on merkitystä. Nuoren tulisi peruskoulun jälkeen kyetä mm. pohtimaan demokratiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä, omia mielipiteitään sekä toiminnan eettisiä ulottuvuuksia. Hänen tulisi hahmottaa lakien ja asetusten vaikutusta oman elämän suunnittelun kannalta ja kyetä havaitsemaan ja pohtimaan muutoksia yhteiskunnassa. Oppilasta ohjataan seuraamaan ja syventymään yhteiskuntaa koskevia tietojaan ottaen huomioon lähde- sekä mediakriittisyyden. Nuorille tulee luoda mahdollisuuksia olla aktiivinen toimija, ja Nuorten politiikkakoulu tarjoaa nuorille mahdollisuuksia osallistumiseen ja vaikuttamiseen sekä nuorten mielipiteiden kuulemiseen. Nuoria ohjataan pohtimaan omia näkökulmiaan ja käsityksiään taustoista kriittisesti. Nuorten politiikkakoulu auttaa pääsemään lähemmäksi edellä mainittuja tavoitteita.

Nuorten politiikkakoulu käytännössä

Nuorten politiikkakoulun tavoitteena on löytää ja kokeilla nuorille mielekkäitä osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja, vahvistaa nuorten osallisuusvalmiuksia sekä yhteiskunnallisia tietoja ja taitoja, edistää sukupolvien välistä oppimista, lisätä ja syventää vuorovaikutusta päättäjien ja nuorten välillä sekä parantaa lasten ja nuorten kanssa työskentelevien osallisuus- ja demokratiakasvatusvalmiuksia. Tavoitteena on ollut rohkaista nuoria tuomaan epäkohtia esille ja löytämään niihin ratkaisuja ja näin ollen kannustaa nuoria kehittämään omaa kuntaansa. Yhtenä tavoitteena on myös kannustaa nuoria järjestämään omaehtoista toimintaa. Kaikkien toimintojen yhteydessä on myös luonnollisena tavoitteena tiivistää kuntatoimijoiden yhteistyötä. Poliitiikkakoulussa ei ole kyse puoluepolitiikasta, vaan aihetta käsitellään yleisellä tasolla.

Nuorten politiikkakoulussa on kolme painopistealuetta

1. Sukupolvien välinen oppiminen
2. Nuorten yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen vahvistaminen
3. Demokratiakasvatuksen tukeminen ja syventäminen.

Sukupolvien välinen oppiminen

Sukupolvien välinen oppiminen syventyy kaupunginvaltuutetun (aikuinen) ja nuorisovaltuutetun (nuori) välisessä vuoropuhelussa ja säännöllisissä tapaamisissa. Nuorten politiikkakoulun myötä tällaista toimintamallia jalkautetaan oppilaitoksiin, jolloin kohdataan suurempi määrä nuoria. Kuulijoille kerrotaan vuorovaikutteisesti yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta, vaikuttamismahdollisuuksista, nuorisovaltuuston toiminnasta ja kaupungin päätöksenteosta. Nuoret haastetaan ottamaan kantaa ajankohtaisiin päätettävänä oleviin asioihin.

Nuorten yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen vahvistaminen

Nuorten politiikkakoulu jakaa tietoa erilaisista vaikuttamisen mahdollisuuksista muun muassa oppilaille kouluilla pidettävissä työpajoissa, nuorisovaltuustolle, alueellisille lasten ja nuorten osallisuusryhmille ja nuorisoyöntekijöille ja he puolestaan jakavat tietoa nuorille alueillaan eri tavoin. Nuoria myös rohkaistaan tuomaan epäkohtia esille ja yhdessä löytämään ratkaisuja niihin.

Oulussa 2/2020 – 3/2021 toteutettu Nuorten politiikkakoulu -hankkeen viestintäkanavat www.ouka.fi/nuortenpolitiikkakoulu sekä hankkeen aikana aktiivisesti päivitetty instagram-tili @nuortenpolitiikkakoulu ovat toimineet erilaisten vaikuttamiskanavien ja -tapojen esittelyfoorumeina. Nettisivuille on koottu nuorille ja nuorten parissa työskenteleville tietoa demokratiakasvatuksesta. Sinne on koottu materiaalia ja linkkivinkkejä muille demokratiakasvatukseen liittyville sivustoille, joita voi hyödyntää myös hankkeen päätyttyä.

Nuorten politiikkakoulu -hanke on julkaissut nuorille suunnatun Näin voi vaikut-

taa -oppaan. Opasta voi hyödyntää myös nuorten kanssa työskentelevät ja se on hyvä keskustelun virittelijä nuoren kanssa yksilötyössä tai nuorten ryhmissä. Oppaan sähköinen versio löytyy politiikkakoulun nettisivuilta. Opasta on painettu vihkoiksi jonkin verran ja niitä on jaettu muun muassa Oulun kaupungin nuorisopalvelujen yksiköihin, hankkeen pilottikouluille sekä eri oppilaitoksiin ja nuorten ryhmiin.

Demokratiakasvatuksen tukeminen ja syventäminen

Nuorten politiikkakoulu -hankkeessa on ollut pilottikouluina mukana viisi oululais-

ta oppilaitosta, kolme yläkoulua ja kaksi toisen asteen oppilaitosta: Kaakkurin, Laanilan ja Rajakylän yläkoulut, Kiimingin lukion 1. vuosikurssin opiskelijat sekä OSAO Palvelut / Kaukovainion yksikkö / Yrittäjäyhteisöpolun opiskelijat. Pilottikouluilla on järjestetty työpajoja ja toteutettu päättävievierailuja. Näistä tilaisuuksista saamiamme kokemuksia hyödyntäen kokosimme tähän materiaaliin toimintamallit. Tämän materiaalin avulla tuetaan myös opettajien ja muiden nuorten kanssa työskentelevien osaamista ja valmiuksia luoda edellytyksiä nuorille ja tukea heitä aktiiviseen kansalaisuuteen.

Työpajat

Työpajojen ideana on johdatella nuori pohtimaan omia keinojaan vaikuttaa ympäristöönsä. Seuraavassa vaiheessa mietimme yhdessä, miten vaikutamme yhteisössä ja mikä merkitys nuorten osallistumisella on yhteiskunnan toimintaan. Alla kuvaamme mikä on työpajan tavoite ja kuinka se voidaan toteuttaa käytännössä. Työpajojen tuntirakenne (LIITE 1: työpajojen tuntirakenne).

Työpaja 1 Minä osallistun

Ensimmäisen työpajan lähtökohtana on saada nuori ajattelemaan omia keinojaan vaikuttaa tällä hetkellä. Miten nuori vaikuttaa kotona, koulussa tai omissa harrastuksissaan. Mihin asioihin nuori voi omalla toiminnallaan vaikuttaa ja miksi. Samalla nuorta herätellään pohtimaan yhteiskunnallista aspektia, eli sitä miten esimerkiksi hänen harrastuksensa vaikuttaa koko yhteisön toimintaan ja olemassa oloon.

Tavoite

- Nuori on tietoinen omista mahdollisuuksistaan vaikuttaa.

- Nuori huomaa, miten omalla toiminnalla voi vaikuttaa omaan ympäristöön ja kehittää sitä.
- Nuoren tietoisuus erilaisista tavoista vaikuttaa lisääntyy.

Arviointi

- Oman osallistumisen arviointi ja osallistuminen pienryhmän keskusteluun.

Toteutus

Työpaja 1, kesto 60 min.

Tarvikkeet

- jokaiselle kynä ja paperia
  - reilusti post-it-lappuja, teippiä ja isoja kartonkeja (jokaiselle pienryhmälle 1 kpl) TAI sähköinen alusta, jonne voi koota ryhmien kirjoituksia
  - Näin voi vaikuttaa -sanakortit (Liite 2)
1. Lämmittelyharjoitus: 10 askelta osallisuuteen (Liite 3) tai joku muu toiminnallinen harjoite. Kesto 5 min.
  2. Nuoret saavat miettiä ensin yksin ja puhumatta toisten kanssa sanoja vaikuttamisesta, päätöksenteosta ja osal-

lisuudesta. Sanat kirjataan itselle ylös, eikä niitä sensuroida tai arvoteta millään tavalla. Tällä tehtävällä virittäydään teemaan. Opettaja voi kerätä sanat itselleen ja lukea niistä esimerkkinä muutamia. 5 min.

3. Luokka tai ryhmä jaetaan pienryhmiin (4-5 nuorta). 5 min.
4. Ryhmät ohjeistetaan miettimään ja keskustelemaan asioista, joihin tällä hetkellä pystyvät itse vaikuttamaan kotona, koulussa, vapaa-ajalla, harrastuksissa jne. (nukkumaanmeno-aika, kotiintuloajat, ruoka, kotitehtävät, ahkeruus opiskeluissa, kaverisuhteet, ulkonäkö, vapaa-ajanviettotavat, harrastukset, ruutu-aika, ulkoilu, liikunta, terveys jne.) Ryhmät kirjaavat asiat ylös post-it-lapuille (yksi asia yhdelle lapulle) ja kokoavat ne omalle isolle kartongilleen. Vaihtoehtoisesti kaikki kirjataan sähköiselle alustalle ryhmän omalle sivulle. 15 min.
5. Ryhmät esittelevät valmiit koosteensa muille ja niistä keskustellaan yhdessä. Samat asiat voivat toistua useissa ryhmissä, joten asioita ei tarvitse keskustella uudelleen auki, elleivät ne herätä uusia ajatuksia. 15 min.
6. Käydään läpi Näin voi vaikuttaa -sanakortit (Liite 2) Opettaja nostaa kortin kerrallaan ylös ja avaa sen tarkoituksen tarvittaessa. Jos nuori on osallistunut ko. asiaan tai on toteuttanut sitä, hän nostaa joko peukun ylös tai huutaa "HEP". 15 min.

VINKKI Opettaja voi halutessaan tehdä sanoista (kohta 2) koosteen "ennen" ja "jälkeen" -tyyppisesti. Ensimmäinen työpajojen alussa ja jälkimmäinen kaikkien työpajojen lopuksi. Havaitsetko muutosta?

VINKKI Näin voi vaikuttaa -sanoja on paljon, joten korttien läpikäymiseen ja niistä syntyvään keskusteluun voi halutessaan käyttää vaikka kokonaisen oppitunnin.

VINKKI Sanakortteja voi hyödyntää esimerkiksi pelaamalla sanaselityspeliä, tekemällä niiden avulla ryhmätöitä tai leikkiä pantomiimia.

VINKKI Sanakortit voi tulostaa A4-kokoon ja kiinnittää ne luokan seinälle näkyviin, josta ne muistuvat mieleen myöhemmin.

Työpaja 2 Me osallistumme

Tässä työpajassa pohditaan sitä, miltä vaikuttaminen näyttää ja tuntuu. Siirrytään keskustelussa ja ajatuksissa yksilöstä yhteisöön sekä yhdessä tekemiseen. Työpajan alussa nuoret vastaavat itse kysymykseen "Miltä vaikuttaminen sinusta näyttää?". Kysymykseen voi vastata sähköisiä alustoja käyttäen tai post-it lapuilla. Ideana on, ettei ole oikeita eikä vääriä vastauksia, vaan jokainen saa itse miettiä vastauksia kysymyksiin. Nuorten vastaukset käydään tässä lyhyesti läpi yhdessä. Työpajan seuraavassa vaiheessa nuoret saavat pienryhmissä pohtia ajatuksiaan yhdessä. Työpaja toteutetaan taiteen keinoin, jonka tarkoituksena on sanoittaa ja kuvittaa nuorten näkemyksiä vaikuttamiseen ja osallisuuteen. Millä tavoin voi vaikuttaa ja millaisia keinoja on vaikuttaa. Asiat voivat tuntua joskus vaikeilta kertoa sanoin, joten tässä työpajassa keskitytään aiheeseen hieman kevyemmin. Monesti kuvien kautta voidaan sanoittaa vaikeitakin asioita. Ohjaaja voi antaa nuorille erilaisia vinkkejä eri tavoista vaikuttaa, esimerkiksi mielipidekirjoitus, mielenosoitus, kuluttajavalinnat jne.

Kuvien tekemisen jälkeen teokset käydään yhdessä läpi koko ryhmän kesken. Nuoret pääsevät kertomaan omista töistään ja kuuntelijat pääsevät kyselemään aiheesta. Ohjaajan rooli on keskeisessä osassa tässä kohtaa työpajaa. Ohjaajan on hyvä esittää kysymyksiä kuvista ja kysyä mielipiteitä sekä kommentteja kuvissa nousseisiin asioihin työn tehneeltä ryhmältä ja muilta. Avoimen keskustelun kautta pyritään kannustamaan kaikkia nuoria ilmaisemaan oma mielipiteensä. Käytännössä mielipiteitä voi kysyä ja niihin vastataan esimerkiksi peukkaa nostamalla, jolloin jokainen voi halutessaan osallistua. Jos jokin aihe keskusteluttaa ryhmää enemmän tai nousee esiin selvästi useammassa työssä, on aiheen äärelle hyvä pysähtyä ja keskustella

siitä pidempään. Tärkeää on, että keskustelulle jää aikaa ja annetaan nuorille mahdollisuus puhua ja kertoa omista ajatuksistaan.

Tavoite

- Nuori pohtii vaikuttamista eri tasoilla.
- Nuori työskentelee ryhmässä ja saa tuotua oman mielipiteensä esille.
- Nuori tietää eri keinoja osallistua ja vaikuttaa sekä yksilönä ryhmässä että ryhmänä.
- Nuori huomaa, mitä asioita pitäisi esimerkiksi lähiympäristössä parantaa tai kehittää?

Arviointi

- Yhdessä tekeminen. Toisten huomioiminen ja se, että jokaisella olisi turvallinen ympäristö avata suunsa.
- Tilaisuus keskustella ja käydä asioita läpi yhdessä.

Toteutus

Työpaja 2, kesto 45 – 60 min.

Tarvikkeet

Huom! Tämän työpajan voi toteuttaa myös draaman keinoin.

- isoja papereita, kullekin ryhmälle yksi
- tusseja

1. Pohditaan ja keskustellaan ensin yhdessä, miltä vaikuttaminen, päätöksenteko ja politiikka näyttää tai tuntuu. Onko jotain symboleja, tunnuksia, tunnuslauseita, mainoksia tms., jotka ilmentävät näitä aiheita. Mitä mielikuvia aiheet synnyttävät, miltä ne tuntuvat? Voidaan myös muistella työpaja 1:n aikana nousseita asioita.
2. Luokka tai ryhmä jaetaan pienryhmiin (4-5 nuorta). Tässä voidaan hyödyntää työpaja 1:n pienryhmäjakoja.
3. Kullakin ryhmällä on käytössään yhteinen iso paperi ja riittävästi tusseja työskentelyyn. Ryhmät alkavat piirtää yhteistä teosta, johon jokainen ryhmän jäsen tekee jotain. Ryhmä voi itse päättää (riippuu paljon ryhmän dynamiikasta), muodostuuko jokaisen piirtämistä asioista yhteinen kokonaisuus vai piirtääkö kukin omia yksittäisiä asioita paperiin.
4. Lopuksi ryhmät esittelevät oman työnsä muille ja niiden pohjalta käydään keskustelua. Ohjaaja voi esittää lisäkysymyksiä, miksi ryhmän työssä on joku tietty asia, mistä se kertoo tai mitä mielikuvia se herättää. Keskusteluun voi osallistua sekä esittäjät että yleisö.

Työpaja 3 Miten osallistumme?

Kolmannessa työpajassa lähdetään tekemään ideoista ”tuotteita”. Nuoret ovat aiemmissa työpajoissa pohtineet erilaisia tapoja ja keinoja vaikuttaa. Nyt pohdintoa on tarkoitus muodostaa ideoita, jotka edelleen jalostetaan ”tuotteeksi” eli tehdään aloite, kehittämisidea, mielipidekirjoitus tai kannanotto. Nuoret miettivät pienryhmissä, mihin asioihin he haluaisivat juuri nyt vaikuttaa esimerkiksi omassa kouluympäristössään, asuinalueellaan, kotipaikkakunnallaan tai laajemmin aatteellisella tasolla (tasa-arvo, yhdenvertaisuus jne.) Onko sellaista ajankohtaista, päätöksenteon tulevaa asiaa, jota parhaillaan ollaan valmistelemassa, johon nuoret haluaisivat antaa oman näkemyksensä?

Nuoret pohtivat, miten lähtevät viemään itselleen tärkeitä asioita eteenpäin. Tarkoituksena on suunnitella ja tehdä aloite tai kehittämisidea, joka on mahdollisesti syntynyt aiemmin käytyjen keskustelujen pohjalta. Nuorille esitellään erilaisia tapoja, miten aloitteen voi toimittaa eteenpäin. Lisäksi alussa voidaan esitellä kotikunnan tai eri tahojen omia palautekanavia, joiden kautta aloitteita tai toimenpide-ehdotuksia voidaan viedä eteenpäin. Myös suorat yhteydenotot päättäjiin tai virkamiehiin voi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, jos nuorten aloite koskee oman koulun asioita; tällöin aloitteen voi suunnata suoraan rehtorille. Joskus aloite voi koskea useampaa tahoa ja silloin parasta vastaanottajaa voidaan etsiä myös yhdessä nuorten kanssa.

Lopuksi käydään läpi aloitteet, joista voidaan yhdessä keskustella ja päättää mitkä aloitteet lähdetään jatkojalostamaan ja mitkä aloitteet voidaan toimittaa sellaisenaan eteenpäin. Jokaisen aloitteen osalta täytetään seurantalomake (liite 4), johon ryhmä täyttää tiedot oman aloitteensa osalta. Seurantalomakkeen avulla nuorille havainnollistetaan, kuinka aloite etenee ja se myös muistuttaa nuoria itseään seuraamaan aloitteensa tilaa.

Seurantalomakkeeseen merkitään seuraavat asiat

- Aloitteen otsikko (Mikä aihe kiinnostaa ja tulee valituksi?)
- Aloitteen tai kehittämisidean sisältö (Kommentit, perustelut, ratkaisuehdotukset)
- Kenelle ehdotus toimitetaan? (Henkilön tai sähköisen palvelun nimi)
- Seuranta: miten asia etenee? (Oletteko saaneet kiittauksen aloitteenne vastaanottamisesta? Mitä sen jälkeen on tapahtunut?)
- Päätös (Hyväksytty/hylätty, perustelut)
- Miten päätös vaikuttaa käytännössä? Seuranta (Sopikaa ryhmässä, kuinka kauan seuraatte asiaa.)

Tavoite

- Nuoren tietoisuus erilaisista konkreettisista tavoista osallistua ja vaikuttaa lisääntyy.
- Nuori on tietoinen erilaisista kanavista vaikuttaa yhteiskunnassa.

Arviointi

- Ideoiden jakaminen ja toteutuksen suunnittelu.
- Ryhmässä toimiminen ja ratkaisujen löytäminen, yhteiseen lopputulokseen pääseminen.

Toteutus

Työpaja 3, kesto 45 – 60 min.

Tarvikkeet

- nettiyhteys esimerkkejä varten
  - kyniä ja paperia (ryhmät kirjaavat ylös ideansa) TAI kirjaukset sähköisille alustoille
1. Luokassa tai ryhmässä keskustellaan, mihin asioihin he itse haluaisivat juuri nyt vaikuttaa. Aiheena voi olla jokin asia omassa kouluympäristössä, asuinalueella, kotipaikkakunnalla tai laajemmin aatteellisella tasolla. Aihe voi olla myös joku muu ajankohtainen, valmisteilla oleva asia, joka on menossa (lähi-) tulevaisuudessa kunnalliseen tai

valtakunnalliseen päätöksentekoon. Keskustelut voidaan käydä myös pienryhmissä.

2. Ohjaaja esittelee erilaisia aloitekanavia (valtakunnallisia ja paikallisia).
3. Pienryhmät valitsevat aloitteensa aiheen ja kirjoittavat sen. Samalla pohditaan, mitä kautta tai kenelle se toimitettaisiin eteenpäin.
4. Valmiista aloitteista keskustellaan koko luokan kanssa. Luokka päättää, toimitaanko kaikkien pienryhmien aloitteet eteenpäin, vai valitaanko sieltä vain osa.
5. Aloitteet toimitetaan eteenpäin.
6. Jokaisesta eteenpäin toimitetusta aloitteesta täytetään oma seurantalomake (Liite 4)

Vinkkejä työpajojen toteutukseen

Työpajojen toteutusta suunniteltaessa on hyvä tiedostaa, että riippumatta siitä, pidetäänkö työpajat yksitellen silloin tällöin vai yhtenä kokonaisuutena yhden päivän aikana, aiheen käsittelyyn tarvitaan lämmittelyä ja keskustelu-aikaa. Jos työpajat toteutetaan yksitellen, olisi jokaisen työpajan alkuun hyvä ottaa joku ”lämmittelyharjoitus” johdantona käsiteltävään teemaan. Harjoituksen tarkoituksena on saada jokaiselle mahdollisuus osallistua joko toiminnalla tai puheella, ja sitä myöden madaltaa kynnystä aktivoitua varsinaiseen työpajaan.

Nuorten politiikkakoulun työpajoissa on tärkeää pitää yllä keskustelua. Asioiden yhdessä pohtiminen ja niistä keskustelu on

oleellinen osa asian käsittelyä. Opettajan tai ohjaajan ei pidä arastella nuorten kysymyksiä aiheesta, vaan niistä voidaan tarvittaessa ottaa yhdessä selvää. Nuoria on hyvä myös vähän haastaa kysymyksillä ja pyytää kertomaan, miksi on piirtänyt tietyn kuvan tai miksi on valinnut aloitteen aiheeksi juuri sen tietyn asian tai kertomaan aiheesta lisää.

Nuorten politiikkakoulua voidaan hyödyntää monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa. Työpajat 1-3 voidaan pitää joko omina kokonaisuuksinaan, sitoa jonkin tietyn aineen oppitunteihin tai toteuttaa eri oppitunneilla oppiainerajoja ylittäen. Työpajojen toteuttamisessa on hyvä huomioida rauhallinen tila ja kiireettömyyden tuntu. Työpajojen ohjeistuksissa ja tuntirakenteessa esitetyt minuuttimäärät ovat ohjeellisia.

Esimerkkejä työpajojen toteuttamisesta eri oppitunneilla

- Yhteiskuntaoppi tai äidinkieli: kirjoita aloite, kannanotto tai mielipidekirjoitus.
- Kuvataide: tee kantaaottava taideteos tai miltä vaikuttaminen näyttää ja tuntuu, toteutus eri materiaaleilla tai tyyllillä.
- Äidinkieli tai musiikki: tee kantaaottava laulu tai runo. Voitte tehdä animaation tai näytelmän, jossa hyödynnetään draaman eri keinoja.
- Media- ja viestintäopinnot tai äidinkieli: uutisten löytäminen eri medioista, valeuutisten tunnistaminen ja mediakriittisyys, jne.

Päättjävierailut

Päättjävierailuissa on mukana aina työpari, jonka muodostavat nuorisovaltuuston (tai muun nuorten vaikuttajaryhmän) jäsen yhdessä kaupunginvaltuutetun kanssa. Nuori-aikuisen-pari tuo vierailuihin syvyyttä, ja kuulijat saavat asioihin heti eri näkökulmia. Nuorille (kuulijoille) kerrotaan vuorovaikutteisesti yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta, vaikuttamismahdollisuuksista, nuorisovaltuuston toiminnasta ja kaupungin päätöksenteosta.

Sekä kaupungin- että nuorisovaltuutettujen kanssa käydään aina ennen käytännön vierailuja yhdessä läpi vierailujen tavoitteet ja toteuttamistapa. Nuoret oppivat päättjävierailulta, mutta myös vieraat voivat oppia nuorilta. Tämän vuoksi vierailuista saatu anti olisi hyvä jakaa omissa verkostoissa vierailun jälkeen. Jos vierailu toteutetaan oppilaitoksessa osana käsiteltävää oppisisältöä, se tapahtuu koulupäivän aikana. Vierailuja voi toteuttaa myös nuorisotiloilla iltaisin tai viikonloppuisin.

Vierailujen tavoitteena on innostaa nuoria osallistumiseen ja vaikuttamiseen, tutustuttaa erilaisiin keinoihin vaikuttaa sekä madaltaa kynnystä ottaa yhteyttä nuorisovaltuustoon sekä kaupungin päättäjiin. Ta-

voitteena on innostaa nuoria vaikuttamaan osana yhteiskuntaa ja vierailijat ovat heille esimerkkinä. Nuoret voidaan haastaa ottamaan kantaa ajankohtaisiin päätettävänä oleviin asioihin. Vierailut suunnitellaan etukäteen yhdessä oman työparin kanssa.

Mahdolliset etäyhteydellä toteutetut vierailut voidaan tallentaa myöhempää opetuskäyttöä varten. Tästä tulee kuitenkin sopia aina etukäteen vierailijoiden kanssa. Kouluilla paikan päällä pidettävät vierailut voidaan myös dokumentoida.

Vierailujen kesto

Päättjävierailujen kesto on 60 min.

- 5 min. Tilaisuuden järjestäjä avaa tilaisuuden ja esittelee vieraat
- 40 min. vieraat puhuvat puheenvuoroja vaihdellen
- 10 - 15 min. aikaa kysymyksille (Vieraat voivat halutessaan ottaa kysymyksiä vastaan myös puheen lomassa.)

Ennen päättjävierailua

Tilaisuuden järjestäjän tehtävänä on pyytää vierailijoita mukaan hyvissä ajoin. Vieraat voi kutsua joko suoraan henkilökohtaisesti tai esittää kutsu nuorisovaltuustolle tai kaupunginvaltuustolle/lautakunnalle ja he valitsevat vierailijan joukostaan.

Luokassa tai ryhmässä nuoret tutustuvat päättjävierailijoihin (nimi, taustayhteisöt, missä vaikuttaa, merkittävät seikat jne.). Nuoret miettivät myös valmiiksi kysymyksiä, joita esittävät vierailijoille. Kysymyksiä voi miettiä myös pienissä ryhmissä, jos nuoria on paljon.

Päättjävierailun jälkeen

Nuorten kanssa keskustellaan vierailijoista ja itse tilaisuudesta. Mitä opittiin? Mikä yllätti? Oliko nuorilla ennakoasenteita ja muuttuivatko ne? Jos vierailijat esittivät haasteen nuorille, siihen liittyvät tehtävät. Tilaisuuden järjestäjä kiittää vierailijoita vielä jälkeen päin.

Aiheita, joista päättjävierailijoiden toivotaan puhuvan koulu- tai nuorisotilavierailulla

Vierailijoiden kanssa käydään yhdessä läpi toiveet vierailuille sekä pelisäännöt vierailun kulusta. Nuorisovaltuuston edustajan ja kaupunginvaltuutetun toivotaan kertovan omasta päättjäpolustaan eli miten he ovat itse innostuneet lähtemään mukaan vaikuttamiseen. Mitä kautta he ovat päätyneet nykyiseen asemaan tai tehtävään (esimerkiksi kaupunginvaltuuston tai nuorisovaltuuston puheenjohtaja, viestintätiimin tai lautakunnan jäsen jne.) Heitä pyydetään kertomaan omin sanoin, mitä omassa asemassa voi saada aikaiseksi ja miten siinä voi vaikuttaa asioihin? Millä tavalla juuri nuoret voivat vaikuttaa? Voidaan kertoa yleensäkin kaupungin päätöksenteosta ja nuorisovaltuuston toiminnasta. Vierailijoiden omat kokemukset ja tarinat ovat yleensä mielenkiintoista kuultavaa. Vierailijat voivat haastaa nuoria ottamaan kantaa ajankohtaisiin päätettävänä oleviin asioihin.

Yhteiset pelisäännöt päättjävierailuille

Yhteiset pelisäännöt käydään vieraiden kanssa yhdessä läpi ennen vierailujen alkamista. Jos vieraita on useampi, voidaan ne käydä ryhmässä läpi yhteisesti. Tilaisuuden järjestäjä huolehtii, että kaikilla on tieto pelisäännöistä.

- Olet mukana omana itsenäsi ja kaupungin-/nuorisovaltuuston edustajana, et mahdollisen puolueesi edustajana.
- Jätämme siis puoluepoliittiset linjaukset kotiin ja keskitymme nuorten innostamiseen vaikuttamisen saralla.
- Jos sinulta kysytään, oletko, tai miksi olet tietyn puolueen jäsen, voit vastata kysymykseen hyvin lyhyesti.
- Vastaa esitettyihin kysymyksiin asiallisesti kysyjää ja yleisöä kunnioittaen.
- Unohda kapulakieli ja puhu asioista ymmärrettävästi.
- Kannusta nuoria osallistumaan.
- Ota mukaasi avoin sekä kuunteleva mieli.
- Jaa vierailusta saamasi ideat omissa verkostoissasi.
- Sukupolvien välinen oppiminen on tärkeää. Nuoret oppivat aikuisilta ja aikuiset oppivat nuorilta.
- Nuorisovaltuuston edustaja: muilta nuorilta saamasi tieto on tärkeää myös nuorisovaltuutetulle.
- Vierailun aikana ryhmän opettajalla tai ohjaajalla on vastuu luokan käyttäytymisestä ja sen osallistumisesta.
- Tilaisuuden järjestäjä avaa tilaisuuden ja lopuksi lausuu kiitossanat.

Sanasto

Aloite – kirjallinen ehdotus, jota pyritään viemään eteenpäin. Kuntalaisaloitteen voi tehdä kuka vain kunnan jäsen ja aloite kohdistuu kuntaan. Kansalaisaloitteen voi puolestaan tehdä äänioikeutettu Suomen kansalainen. Se on Suomen kansalaisille suora tapa vaikuttaa lainsäädäntöön ja se vaatii vähintään 50 000 kannatusilmoitusta siirtyäkseen eduskunnan käsittelyyn.

Demokratia – on kansanvaltaa. Perustuslain mukaan valtiolta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Suomessa kansanvalta on suurelta osin järjestetty edustukselliseksi demokratiaksi: kansalaiset valitsevat keskuudestaan henkilöt päättämään asioista. Kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen.

Disinformaatio – tarkoituksellisesti vääristeltyä tai harhaanjohtavaa tietoa tai tiedottamista.

Eduskunta – Suomen lainsäädäntövaltaa ja budjettivaltaa käyttävä elin. Eduskunnan muodostavat äänioikeutettujen suomalaisten vaaleilla valitsemat kansanedustajat. Eduskunta säätää Suomessa kaikki lait ja päättää valtion talousarviosta. Eduskunta myös valitsee pääministerin ja valvoo hallituksen toimintaa. Lisäksi eduskunta hyväksyy Suomea sitovat tärkeimmät kansainväliset sopimukset ja vaikuttaa Euroopan unionin asioihin.

Kansanedustaja – vaaleilla eduskuntaan valittu henkilö. Eduskunnassa on kaksisataa kansanedustajaa, jotka valitaan vaaleilla kerran neljässä vuodessa. Suomi on jaettu 13 vaalipiiriin maakuntajaon mukaisesti. Kustakin vaalipiiristä valitaan se määrä kansanedustajia, jota vaalipiirissä asuvien Suomen kansalaisten lukumäärä suhteessa kaikkien Suomessa asuvien Suomen kansalaisten lukumäärään osoittaa. Ahvenanmaan vaalipiiristä valitaan kuitenkin aina yksi kansanedustaja.

Kunnan luottamushenkilö – valtuutettu tai varavaltuutettu, kunnan toimielimiin valittu jäsen tai varajäsen, kunnan kuntayhtymän toimielimiin valittu jäsen tai varajäsen tai muu kunnan luottamustoimiin valittu henkilö. Tehtävänsä perusteella kunnan toimielimen jäseneksi valittu kunnan viranhaltija tai työntekijä ei kuitenkaan ole kunnan luottamushenkilö.

Kunnanhallitus – vastaa kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kunnanhallitus valvoo kunnan etua, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa.

Kunnanvaltuusto – kunnan ylin päättävä toimielin. Kunnanvaltuusto valitaan kuntavaaleilla joka neljäs vuosi. Kaupungeissa siitä voidaan käyttää myös kaupunginvaltuusto-nimeä.

Kunnanvaltuutettu – valtuustoon valittu luottamushenkilö. Kaupungeissa valtuutetuista puhutaan kaupunginvaltuutettuina.

Lautakunta – kunnallinen valmistelu- ja asiantuntijaelin. Suomen kunnissa lautakunnat ovat kunnanhallituksen valvonnan alaisia. Niiden tehtävänä on valmistella asioita kunnanhallitukselle, mutta niillä on myös itsenäistä päätösvaltaa. Lautakuntarakenne vaihtelee kunnittain ja pakollisia lautakuntia ovat ainoastaan tarkastus- ja vaalilautakunnat.

Medialukutaito – kyky lukea mediaa (netti, tv, radio, sanomalehdet, some) ja ymmärtää sitä. Hyvä medialukutaito merkitsee esimerkiksi sitä, että vastaanottaja osaa arvioida, kenelle tietty mainos on suunnattu tai millaisilla keinoilla mainostaja pyrkii vaikuttamaan kuulijaan. ”Medialukutaito on nykypäivän lukutaitoa”.

Mediakriittisyys – kyky suhtautua lehdistössä ja muussa mediassa julkaistuun sisältöön kriittisesti. Ymmärrys siitä, että kaikki nähty, kuultu ja luettu ei välttämättä ole totta.

Nuorisovaltuusto – poliittisesti sitoutumaton nuorten vaikuttajaryhmä, joka toimii kunnassaan ja ajaa paikallisten nuorten etuja.

Puolue – oikeusministeriössä pidettävään puoluekisteriin merkitty rekisteröity yhdistys. Puolue on aatteellinen yhdistys, jonka varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen. Puolueen jäseneksi liitytään yleensä puolueen paikallisyhdistyksen kautta.

Valeutinen – uutinen, joka ei pidä paikkaansa. Valeutinen kirjoitetaan oikean uutisen tyylisesti, koska sillä halutaan harhauttaa lukijaa. Taustalla on usein taloudellisen tai poliittisen hyödyn tavoittelu.

Lähteet / kirjallisuus

- Alanko, A. (2013). Osallisuusryhmä demokratiakasvatuksen tilana - tapaustutkimus lasten ja nuorten osallisuusryhmien toiminnasta Oulussa. Juvenes Print, Tampere.
- Dreier, O. (2011). Personality and the conduct of everyday life. *Nordic Psychology*, 63(2), 4–23.
- Gadamer, H.-G. (2004). *Truth and Method*. Continuum: London/New York.
- Golombek, S., B. (2006). Children as Citizens. *Journal of Community Practice*, 14(1-2), 11-30.
- Hart, R. (1997). *Children's participation. The theory and practice of involving young citizens in community development and environmental care*. Unicef, Earthscan Publications Ltd, London.
- Kiilakoski, T. (2007). Johdanto: Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Gretschel A. & Kiilakoski T. (toim.): *Lasten ja nuorten kunta (8–23)*. Hakapaino Oy, Helsinki.
- Kiilakoski T., Gretschel A. & Nivala E. (2012). Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa Gretschel A. & Kiilakoski T.: *Demokratiaoppitunti, lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa (9–33)*. Nuorisotutkimusverkosto, Helsinki.
- Lepola, O. & Kokko, V. (2015). Nuoret poliittisina toimijoina – äänestäminen ei riitä. *Näkökulma*, no 5. Nuorisotutkimusseura ry. Nuorisotutkimusverkosto.
- Pajulammi, H. (2014). *Lapsi, oikeus ja osallisuus*. Talentum, Helsinki.
- Rytioja, A. & Kallio, K. P. (2018). Opittua käsitteistöä vai koettua yhteiskunnallisuutta? : pohdintoja nuorten kansalaisuudesta politiikkakyselyjen valossa. *Sosiologia*, 55(1), 6-27.
- Suorsa, A. & Huotari, M.-L. (2014). Knowledge creation and the concept of human being - a phenomenological approach. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 65(5), 1042-1057.
- Demokratiakokeilut 2020 -hankkeista <https://www.sitra.fi/hankkeet/demokratiakokeilut2020/>

Sanasto, lähteet

Hyvä medialukutaito, Suuntaviivat 2013–2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:11

Mediakasvatusseura ry, Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2019, Medianuoruus – opas aikuisille https://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2019/03/Medianuoruus_web.pdf

Kuntaliitto.fi, lainattu 4.12.2020 <https://www.kuntaliitto.fi/laki/kunnan-toimielimet-ja-johtaminen/luottamushenkilön-asema>

Eduskunta.fi, lainattu 4.12.2020 <https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/sivut/default.aspx>

Nuva ry, nuva.fi, lainattu 4.12.2020 <http://www.nuva.fi/mika-nuorisovaltuusto>

Oikeusministeriö, oikeusministerio.fi, lainattu 4.12.2020 <https://oikeusministerio.fi/demokratia-ja-osallistuminen>

Vaalit.fi, lainattu 9.12.2020 <https://vaalit.fi/puolueet>

Alli.fi, lainattu 10.12.2020 https://www.alli.fi/sites/default/files/2018-09/2018_eduskunta_perusesite_suomi_web.pdf

Liitteet

Liite 1 Työpajojen tuntirakenne

Liite 2 Näin voi vaikuttaa kortit

Liite 3 toiminnallinen harjoitus, 10 askelta osallisuuteen

Liite 4 Aloitteen seurantalomake

Liite 1 Työpajojen tuntirakenne

Tuntisuunnitelma

1. oppitunti klo 8.30 – 9.15 (45 min.),

2. tunti klo 9.30 – 10.30 (60 min.)

& 3. tunti klo 10.45 – 11.40 (55 min)

YHT. 160 min.

Työpajat ajoitetaan käytettävissä olevan ajan mukaan. Pyritään pitämään yksi työpaja kokonaisuudessaan, mutta tarvittaessa voidaan tauottaa normaalien oppituntien mukaan.

Tarvikkeet

- Tussit
- Isot paperit

- A4 -papereita
- Kynät kirjoittamiseen
- Kartonki (5 kpl)
- Post-it -laput
- Vaikuttamisen kortit seinälle
- Teippi, sinitarra tms.

Muuta huomioitavaa

- Luokka: liikuntasali tai oppilaskunnan huone
- Siirtymät ja välitunnit
- Powerpointit (oma esitys)
- Yhdeksännen luokat, n. 20 oppilasta kerrallaan

Työpajojen tuntirakenne			
Työpajat	Tavoite	Opetusmuoto, organisointi	Ydinkohdat, arviointi
<p>Työpaja 1 Mind osallistun 45 min.</p>	<p>Lämmittely, herättely aiheeseen</p> <p>1. Saadaan nuori tietoiseksi omista mahdollisuuksistaan vaikuttaa. 2. Miten omalla toiminnalla voi vaikuttaa omaan ympäristöön ja kehittää sitä. 3. Nuoren tietoisuuden lisääminen erilaisista tavoista vaikuttaa.</p>	<p>Johdatus käsiteltävään aiheeseen. Lämmittelyleikki tai -harjoitus. 10 min.</p> <p>Pohditaan, mitä tulee mieleen osallisuudesta, vaikuttamisesta ja päätöksenteosta. Asian pohittaminen ensin yksin ja hiljaa -> jokainen kirjaa itse paperille ylös, 5 min. Jako pienryhmiin, 5 min.</p> <p>Pienryhmissä keskustellaan, millä tavoin itse voi vaikuttaa omassa elinympäristössään (kotona, koulussa, harrastuksissa, vapaa-ajalla). > Kirjataan ryhmän ajatukset ylös (post-it-lapuille/värikartongelle, padletin tms.) 15 min.</p> <p>Pienryhmät esittelevät tuotoksensa, keskustelua.</p> <p>Käydään "näin voi vaikuttaa"-sanakortit läpi. Jos nuori tunnistaa sanan tai on toteuttanut sitä, hän esim. huutaa HEP. 10 min.</p>	<p>Nuorten mielenkiinnon herättäminen ja aktivoituminen</p> <p>Oman osallistumisen arviointi ja osallistuminen pienryhmän keskusteluun.</p>
VÄLITUNTI			
<p>Työpaja 2 Me osallistutaan 45 min.</p>	<p>Yhdessä tekeminen ja yhdessä vaikuttaminen.</p> <p>Miten voidaan osallistua ja vaikuttaa ryhmässä. Mitä asioita pitäisi esimerkiksi lähimmäristöissä parantaa tai kehittää?</p>	<p>Mitä osallistuminen näyttää tai tuntuu? Toimitaan ryhmänä. Miellikuvien kanssa työskentely taiteen keinoin. Tämän työpajan voi toteuttaa kuvataiteen, draaman, animaatioiden jne. avulla. -> Miten me voimme vaikuttaa? Ryhmät esittelevät tuotoksensa muille. Keskustelua: miksi olette nostaneet juuri nämä asiat esille, mitä haluatte tällä kertaa jne.</p>	<p>Yhdessä tekeminen. Toisten huomioiminen, jokaisella olisi turvallinen ympäristö puhua tai muuten saada äänensä kuuluviin.</p>
VÄLITUNTI			
<p>Työpaja 3 Miten osallistun 45 min.</p>	<p>Konkreettisesti mietitään miten eri tavoin voi osallistua</p> <p>Ideasta tuotteeksi ajatus -> valmistellaank</p>	<p>Käydään läpi erilaisia aloitekanavia (sähköisiä mm. kuntalaisaloite.fi, ouka.fi/palaute)</p> <p>"Ideasta tuotteeksi", tehdään aloitteita (tai muu, mikä on valittu) pienryhmissä -> Miten viesti vietään eteenpäin ja kenelle? -> Jatkekaanko keskustelua/valmistelua pienryhmissä? Pienryhmien aikaan saamat ajatukset sekä ideat Yhteinen keskustelu aiheesta Seurantalomake (liitte)</p>	<p>Yhteisen lopputuloksen saaminen / ideoiden jakaminen ja toteutuksen suunnittelu.</p>

KYSELY

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

MIELIPIDEKIRJOITUS

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

SOSIAALINEN MEDIA

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

OPISKELU

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

PUHU

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

OPPILASKUNTA

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

OPISKELIJATOIMIKUNTA AINEJÄRJESTÖ

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

PALAUTE

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

NUORISOVALTUUSTO

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

VAPAAEHTOISTYÖ

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

MIELENOSOITUS

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

YHDISTYSTOIMINTA

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

OSALLISUUSRYHMÄ

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

TAPAHTUMA

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

POLIITTISET NUORISOJÄRJESTÖT

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

MEDIALUKUTAITO

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#nuortenpolitiikkakoulu

ALOITE

kuntalaisaloite
kansalaisaloite

**NUORTEN
POLITIikka-
KOULU**

#nuortenpolitiikkakoulu

OSALLISTUVA BUDJETOINTI

**NUORTEN
POLITIikka-
KOULU**

#nuortenpolitiikkakoulu

ÄÄNESTÄMINEN

**NUORTEN
POLITIikka-
KOULU**

#nuortenpolitiikkakoulu

UUTINEN

**NUORTEN
POLITIikka-
KOULU**

#nuortenpolitiikkakoulu

OTA YHTEYTTÄ

**NUORTEN
POLITIikka-
KOULU**

#nuortenpolitiikkakoulu

KULUTTAJAVALINNAT

**NUORTEN
POLITIikka-
KOULU**

#nuortenpolitiikkakoulu

LOBBAUS

**NUORTEN
POLITIikka-
KOULU**

#nuortenpolitiikkakoulu

HARRASTUKSET

**NUORTEN
POLITIikka-
KOULU**

#nuortenpolitiikkakoulu

Liite 3 Toiminnallinen harjoitus, 10 askelta osallisuuteen

10 askelta osallisuuteen – lämmittelyharjoitus osallisuuden teemaan

Alussa kaikki osallistujat seisovat rivissä lähtöviivalla ja heille annetaan post-it-lappu tai teippi loppupisteen merkitsemistä varten. Kouluttaja lukee väitteet. Jos osallistuja on samaa mieltä väitteen kanssa, hän ottaa askeleen eteen päin. Kaikkien 10 väittämän jälkeen, osallistuja jättää merkkinsä siihen kohtaan, johon päätyi. Loppukeskustelu voidaan käydä joko henkilökohtaisesta tai yleisestä näkökulmasta.

Väittämät

1. Minun koulussani toimii oppilaskunnan hallitus (tai muu edustajisto oppilaista)
2. Minun asuinalueellani toimii lasten ja nuorten osallisuusryhmä (tai vaikuttajaryhmä)
3. Tiedän erilaisia tapoja vaikuttaa omiin tai yhteisiin asioihin
4. Minulla on uusia ideoita asioiden kehittämiseksi
5. Minun ideani kuullaan ja ne voivat saada tukea
6. Voin osallistua päätösten valmisteluun ennen virallista päätöksentekoa
7. Jaan itse tietoa vaikuttamisesta muille lapsille tai nuorille
8. Saan palautetta ja kiitosta toiminnastani
9. Opin uutta ja kehitän taitojani
10. Tunnen, että voin vaikuttaa

Palautekysymykset

- Kuinka pitkälle pääsit?
- Mitkä olivat helppoja askelia?
- Mitä askelia et pystynyt ottamaan?
- Mitä pitäisi tapahtua, että voisit ottaa puuttuvat askeleet?
- Miltä näyttää ryhmän tilanne? Onko se tasa-arvoinen vai onko siinä selkeitä eroja?

Muunnelma Citisense Method, 10 askelta osallisuuteen -harjoituksesta

Liite 4: Aloitteen seurantalomake

Aloitteen seuranta

Vaiheet	Merkinnät	Päivämäärä, kun tehty
Aloitteen otsikko (Mikä aihe kiinnostaa ja tulee valituksi?)		
Aloitteen tai kehittämisedean sisältö (Kommentit, perustelut, ratkaisuehdotukset)		
Kenelle ehdotus toimitetaan? (Henkilön tai sähköisen palvelun nimi)		
Seuranta: miten asia etenee? (Oletteko saaneet kiittauksen aloitteenne vastaanottamisesta? Mitä sen jälkeen on tapahtunut?)		
Päätös (Hyväksytty/hylätty, perustelut)		
Miten päätös vaikuttaa käytännössä? Seuranta (Sopikaa ryhmässä, kuinka kauan seuraatte asiaa.)		

NUORTEN POLITIikka- KOULU

Nuorten politiikkakoulu on Oulun kaupungin ja Sitran rahoittama Demokratiakokeilut 2020 -hanke. Ideana ja ajatuksena on ollut lisätä nuorten tietoja ja taitoja siitä, miten yhteiskunta toimii ja miten voi vaikuttaa omassa ympäristössään. Nuorten politiikkakoulun tavoitteena on löytää erilaisia vaikuttamisen tapoja nuorille. Poliitikka voi sanana olla jopa hieman pelottava ja aiheuttaa monenlaisia mielikuvia. Loppujen lopuksi politiikassa on kyse yksinkertaisista asioista: siitä, kuinka me toimimme yhdessä muiden kanssa. Esimerkiksi silloin kun sovitaan kotiintuloaikoja ja päädytään ratkaisuun, on tehty politiikkaa; on keskusteltu eri mielipiteistä ja päädytty yhteiseen lopputulokseen. Poliitikka on siis yhteisiin asioihin vaikuttamista.

Nuorten politiikkakoulu on lähtenyt haastamaan nuoria tekemään politiikkaa omassa arjessaan, ymmärtämään omia mahdollisuuksiaan vaikuttaa ja olla mukana yhteiskunnassa. Ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa toimia, vaan jokaiselle löytyy oma tapansa vaikuttaa. Tässä oppimateriaalissa on vinkkejä ja neuvoja, kuinka kehittää demokratiakasvatusta lasten ja nuorten parissa tehtävän työn tueksi. Oppaan materiaali on tarkoitettu kaikille nuorten kanssa työskenteleville.